

Mottagare
Regionstyrelsen

Återrapportering av uppdrag. Implementering och organisering för Klimatanpassningsplan för Gotland

Förslag till regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Återrapporteringen av regionfullmäktiges uppdrag 2023-10-23 § 174 och 2024-11-18 § 175 tas emot.
- Klimatanpassningsplanen utökas för närvarande inte till ett större geografiskt område eller med klimataspekterna torka, värmebölja och ihållande regn.

Sammanfattning

Regionfullmäktige antog 2023-10-23 Gotlands första klimatanpassningsplan. Planen togs fram utifrån behov som identifierades i arbetet med en ny översiktsplan. Plan- och bygglagen slår fast att en kommun i sin översiktsplan ska redogöra för sin syn på klimatrelaterade risker för skador på den byggda miljön till följd av översvämning, ras, skred och erosion. Den antagna klimatanpassningsplanen uppfyller lagens krav, men omfattar däremot inte perspektiven torka och värme och inte heller områden utanför tätorterna.

Klimatanpassningsplanen slår fast att arbetet med klimatanpassning är en kontinuerlig process eftersom att klimatunderlag uppdateras regelbundet tillsammans med lagstiftningar och riktlinjer för arbetet. Region Gotlands samtliga verksamheter deltar i klimatanpassningsarbetet och arbetet kan därför enkelt integreras i organisationens befintliga arbetssätt och budgetprocess.

När regionfullmäktige beslutade om antagande av klimatanpassningsplanen (RF § 174) gavs samtidigt följande uppdrag:

1. *Regionstyrelsen får i uppdrag att återkomma med planering och process för nästa steg i Klimatanpassningsplanen med fokus på hela Gotland, torka och värmebölja.*
2. *Regionstyrelsen får i uppdrag att återkomma med hur arbetet med klimatanpassningsplanen ska implementeras, organiseras och följas upp.*

Regionstyrelseförvaltningen återkommer nu med förslag till hantering av givna uppdrag.

Ärendet om arbetet kring klimatanpassningsplanen (RS 2023/2230) hanterades av regionstyrelsen den 30 maj 2024. Det beslutades att återremittera ärendet för att återkomma med ett förslag på när torka och värme kan inkluderas i

planen tillsammans med ihållande regn samt en tydligare beskrivning av hur ansvarsfördelning, implementering och uppföljning av planen ska se ut och hur regionstyrelsen ska ta ansvar för helheten. I november 2024 gav regionfullmäktige ett nytt uppdrag, *att snarast påbörja arbetet med att revidera Klimatanpassningsplanen så att den omfattar hela Gotland, konsekvenserna av värmebölja och torka samt konsekvenserna av ihållande regn under längre perioder (RS 2024/2306)*. Det är detta uppdrag förvaltningen nu återrapporterar på, och föreslår samtidigt att ärende RS 2023/2230 avslutas.

Ärendebeskrivning

Uppdraget från fullmäktige återrapporteras nedan under rubriker för nästa steg, implementering, organisering och uppföljning.

Nästa steg, komplettering av klimatanpassningsplanen

Vid framtagandet av klimatanpassningsplanen lades huvudsaklig fokus på att uppfylla de krav rörande risk och sårbarhet som plan- och bygglagen ställer på en ny översiktsplan. Klimatanpassningsplanen omfattar därför tätorter och klimateffekterna översvämning, ras, skred och erosion. Frånvaron av lagkrav, ekonomiska och tidsmässiga skäl medförde att ett val gjordes att utelämna klimataspekterna torka och värme, samt att inte låta planen omfatta hela Gotland utan endast tätorterna. Att komplettera klimatanpassningsplanen med klimataspekterna torka och värme, samt att utvidga analyserna till att omfatta hela Gotlands geografiska område, är ett omfattande arbete som sannolikt kräver anlitande av extern kompetens genom upphandling av konsultresurser.

Lagkraven från plan- och bygglagen gör att klimatanpassningsplanen reglerar regionens arbete med klimatanpassning, inte planen i sig. Det finns även andra lagar och statliga myndigheter som kräver former av klimatanpassningsarbete. Arbetet sker alltså redan i hög utsträckning inom regionens alla verksamheter med eller utan klimatanpassningsplan för Region Gotland.

De ekonomiska skälen för att begränsa planen till att endast omfatta ovan klimatperspektiv och tätorter kvarstår. Mot bakgrund av Region Gotlands ekonomiska läge de kommande åren och att det krävs konsultköp för att genomföra uppdraget, ser förvaltningen inte att det finns ekonomiska förutsättningar att i dagsläget genomföra de föreslagna kompletteringarna av planen.

Implementering, organisering och uppföljning

Sen klimatanpassningsplanen antogs och relaterade uppdrag gavs har ett nytt uppdrag om att skapa en ny förvaltning för sammanhållen samhällsbyggnadsprocess getts till samhällsbyggnadsdirektören från regiondirektören. I och med uppdraget att samhällsbyggnadsförvaltningen, teknikförvaltningen och delar av regionstyrelseförvaltningen föreslås bli en ny samlad förvaltning kommer ansvar utifrån lagkrav att behöva ses över i relation till de tre nämnderna som idag hanterar samhällsbyggnadsprocessen. Klimatanpassningsarbetet ingår som en del i översynen i arbetet med den nya förvaltningen.

Sedan klimatanpassningsplanen antogs 2023 har klimatanpassningsarbetet inom Region Gotland pågått, främst inom teknikförvaltningen som har ett stort ansvar för de åtgärder som krävs enligt lag och som finns med som åtgärder i klimatanpassningsplanen men också inom samhällsbyggnadsförvaltningen då plan- och bygglagen kräver arbete med klimatanpassning inom den fysiska planeringen. De olika lagkrav för klimatanpassning samt råd och riktlinjer från statliga myndigheter träffar flera av regionens nämnder och sätter ramarna för hur regionen ska arbeta med klimatanpassning, inte med klimatanpassningsplanen. Under dessa två år har det blivit tydligt att regionen inte formellt behöver en plan för att arbeta utifrån lagkrav, det ingår ändå i varje verksamhets uppdrag. Regionstyrelseförvaltningens gör bedömningen och föreslår samtidigt att klimatanpassning och i synnerhet de berörda aspekter, istället hanteras i regionens styrmodell och reglementen.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen har samrått med teknikförvaltningen och samhällsbyggnadsförvaltningen och bedömer att den klimatanpassningsplan som idag är beslutad av regionfullmäktige tillsammans med de lagar och riktlinjer som finns nationellt för klimatanpassning är tillräckliga för att Region Gotland som organisation ska jobba aktivt med planens alla delar och även med värmebölja, torka och ihållande regn.

Sedan klimatanpassningsplanen antogs 2023 har klimatanpassningsarbetet inom Region Gotland pågått, främst inom teknikförvaltningen som har ett stort ansvar för de åtgärder som krävs enligt lag och som finns med som åtgärder i klimatanpassningsplanen. De olika lagkrav för klimatanpassning samt råd och riktlinjer från statliga myndigheter träffar flera av regionens nämnder och sätter ramarna för hur regionen ska arbeta med klimatanpassning, inte med klimatanpassningsplanen. Under dessa två år har det blivit tydligt att regionen inte formellt behöver en plan för att arbeta utifrån lagkrav, det ingår ändå i varje verksamhets uppdrag. Regionstyrelseförvaltningens gör bedömningen och föreslår samtidigt att klimatanpassning och i synnerhet de berörda aspekterna istället hanteras i regionens styrmodell och reglementen. Flera av regionfullmäktiges fem prioriteringar rymmer klimatanpassning, t.ex. skyndsam energi- och klimatomställning, ett hållbart växande Gotland och samverkan och planering av beredskapsarbetet.

Regionstyrelseförvaltningen gör bedömningen att i rådande ekonomiska läge är en fördel att inte uppdatera ett styrande dokument som kräver en kostnad i form av konsultstöd.

Förvaltningens bedömning är därför att pågående åtgärder på ett tillfredsställande sätt hanterar regionfullmäktiges givna uppdrag.

Beslutsunderlag

Regionstyrelseförvaltningens tjänsteskrivelse 2025-05-12
Regionfullmäktige 2024-11-18 § 175
Regionstyrelsen 2024-05-30 § 153

Regionfullmäktige 2023-10-23 § 174
Klimatanpassningsplan, antagen RF 2023-10-23

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till
Teknikförvaltningen
Samhällsbyggnadsförvaltningen